

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Jordskifterettene
Domstolsadministrasjonen

Deres ref

Vår ref
200602788-/IAA

Dato
22.01.2007

Forskrift om forsøksordning med rettsmekling for jordskifterettene

Landbruks- og matdepartementet fastsatte 22. januar 2007 forskrift om rettsmekling i saker som gjelder grensegang og rettsutgreiing etter jordskifteloven (jskl §§ 88 og 88a). Forskriften trer i kraft 1. april 2007.

1. Om utarbeidelsen av forskriften

Landbruks- og matdepartementet fastsatte 22. januar 2007 vedlagte forskrift om rettsmekling i saker som gjelder grensegang og rettsutgreiing etter jordskifteloven (jskl §§ 88 og 88a). Forskriften trer i kraft 1. april 2007. Forskriften følger vedlagt.

Forskriften bygger i hovedsak på forskrift om rettsmekling fastsatt med hjemmel i tvistemålsloven § 99a. Forskriften som er vedtatt med hjemmel i tvistemålsloven er prøvet ut over mange år, og den har vist seg å fungere godt. Saker som gjelder grensegang kan også reises for tingretten, og bl.a. av den grunn er det også ønskelig at midlene som kan brukes for å nå fram til forliksløsning er like enten sak er reist for jordskifteretten eller tingretten. Forskjellene mellom de to forskriftene er etter dette begrunnet ut fra særregler som finnes i jordskifteloven eller jordskifterettens særlige behov.

Ved lovendring 10. mai 2006 ble det innført en ny bestemmelse i jordskifteloven, lov 21. desember 1979 nr. 77 § 89 b. Bestemmelsen gir adgang for, som en forsøksordning, å innføre forskrift om arealmekling og rettsmekling for jordskifterettene. Formålet med meklingen er det samme som formålet for gjeldende forskrift om rettsmekling for de alminnelige domstolene. Det fremgår bl.a. av Ot.prp.nr. 78 (2004-2005) at dette var å oppnå:

Postadresse
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Akersgt. 59

Telefon
22 24 90 90
Org no.
972 417 874

Avdeling for skog- og
ressurspolitikk
Telefaks
22 24 27 53

Saksbehandler
Ingrid Aasen
22 24 92 74

- Raskere behandling og mindre ressursforbruk
- Økt mulighet for å oppnå forlik
- Effektivisering av saksforberedelsen, også om forlik ikke ble oppnådd
- Bedre kommunikasjon mellom partene
- Å få fram partenes underliggende interesser og behov
- Tilrettelegging for bedre framtidig samarbeid mellom partene.

I Ot.prp. nr. 78 (2004-2005) ble det forutsatt at forskriften skulle avgrenses til å gjelde saker som gjelder grensegang og rettsutgreiing, jf. jordskifteloven §§ 88 og 88a. I begge disse sakstypene er avgjørelsen for jordskifteretten en dom, men det foreligger ikke nødvendigvis en tvist mellom partene. Virkeområdet skiller seg derfor noe fra virkeområdet for tilsvarende forskrift fastsatt med hjemmel i tvistemålsloven.

Forskriften ble sendt på høring 21. november 2006. Det kom inn merknader til høringsutkastet fra 11 instanser og organisasjoner. Alle høringsinstansene gir uttrykk for at de mener det er behov for en forskrift om rettsmekling.

En del høringsinstanser etterlyser retningslinjer eller kommentarer til praktiseringen av forskriften. I høringen har bl.a. Øvre Telemark jordskifterett kommentert bruken av mekling særskilt. Det er pekt på at jordskiftedommeren må utøve et bevisst skjønn med hensyn til hvilke saker som egner seg for mekling. Jordskifteretten etterlyser videre en avklaring i forhold til § 4 tredje ledd dersom en part nekter å fremlegge et dokumentbevis som mekleren kjenner til. Et annet eksempel på at det etterlyses kommentarer til praktiseringen er bl.a. uttalelsen fra Akershus og Oslo jordskifterett hvor det etterlyses en nærmere utdyping av "habilitetshierarkiet" etter § 3. Det er bl.a. vist til at det kan oppstå ulike situasjoner avhengig av hvem som mekler ved kontoret.

Departementet er oppmerksom på at det vil være mange uløste spørsmål knyttet til praktiseringen av forskriften – særlig i en startfase. Etter departementets vurdering er disse spørsmålene i liten grad egnet til å bli løst gjennom ytterligere presiseringer i ordlyden i forskriften, og jordskifterettens rolle som domstol gjør det uaktuelt at departementet utarbeider retningslinjer for praktiseringen. For enkelte spørsmål kan imidlertid veiledning hentes i bestemmelsene i ny tvistelov §§ 8-3 til 8-7, samt i Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) med forslag til ny tvistelov, se særlig kapittel 10.4 s. 116-129. Departementet oppfordrer ellers til at de særlige problemstillingene som knytter seg til praktisering av rettsmekling for jordskifterettene blir drøftet på de kurs som Domstolsadministrasjonen har initiert i tilknytning til rettsmekling.

Alle høringsuttalelsene til forskriften her er lagt ut på Landbruks- og matdepartementets nettside i tilknytning til høring av forskriften, og innspillene kan dermed hentes derfra, se: <http://odin.dep.no/lmd/norsk/dok/hoeringer/ferdigbehandlede/049031-080008/dok-bn.html>

2. Merknader til forskriften

Generelt

Departementet ønsker å knytte noen merknader til forskriften og til enkelte kommentarer som er kommet inn i forbindelse med høring av forskriften.

Forskriften gjelder saker etter §§ 88 og 88a. Anke i slike saker går til lagmannsrett, ikke til jordskifteoverrett, og forskriften gjelder ikke for saker for jordskifteoverretten.

Forskriften er en forsøksordning med en varighet på 5 år. Oppfølging av forskriften vil bl.a. bli tilpasset det arbeidet departementet har satt i gang for å fremme forslag til ny jordskiftelov. Et høringsnotat om dette er planlagt sendt på høring H-2007.

Departementet legger til grunn at forskriften eventuelt forlenges fram til en eventuell ny jordskiftelov er satt i kraft.

På grunn av overgangen fra tvistemålslov til tvistelov vil det bli nødvendig å justere forskriften noe. De endringene som blir aktuelle vil neppe ha et slikt innhold at det vil bli gjennomført en ny høring.

§ 1

I høringsutkastet la departementet til grunn at forskriften skulle gjelde saker krevd etter 1. april 2007. En rekke høringsinstanser har pekt på at det allerede ligger saker i jordskifterettene som egner seg for mekling, og at bruk av mekling kan være ønskelig både av hensyn til partene selv og med tanke på å avvikle restanser. I saker der partene er enige i at rettsmekling tas i bruk ser departementet ikke betenkeligheter med en slik utvidelse, og dette er fulgt opp i bestemmelsen.

§ 2

Utgangspunktet for mekling for jordskifteretten – som for de ordinære domstolene – er at spørsmålet om bruk av mekling bør vurderes på et tidlig tidspunkt i saken. I forskrift etter tvistemålsloven er dette uttrykt slik: "Senest når tilsvaret er inngitt i søksmål eller ankesaken er kommet inn til ankedomstolen, og ellers snarest..."

I sak for jordskifteretten vil dette tidspunktet normalt være så snart partene er gjort kjent med kravet, og før saken er fremmet. Ordlyden i forskriften avviker derfor noe fra forskrift fastsatt med hjemmel i tvistemålsloven. Uttrykket "og ellers snarest" ble beholdt i høringsutkastet. Departementet antok der at det i praksis ville innebære at skjæringspunktet for når rettsmekling ikke lenger kan gjennomføres i alminnelighet vil knytte seg til fremmingsvedtaket. Departementet vil gjerne korrigere dette. Ordlyden i forskriften pålegger dommeren en plikt til å vurdere rettsmekling på et bestemt tidspunkt, men slik departementet ser det avskjærer den ikke dommeren fra å ta dette opp på et senere tidspunkt. Uttrykket "og ellers snarest" som er brukt i forskriften gir saksforberedende dommer mulighet til å foreta et skjønn mht. om det ikke lenger er hensiktsmessig å behandle saken etter rettsmeklingsforskriften. Rettsmekling vil etter dette kunne gjennomføres også etter at jordskifteretten har fastsatt at saken fremmes.

Dommeren må i så fall ta stilling til hvorvidt det er hensiktsmessig å bruke rettsmekling etter forskriften her, eller om mekling bør skje i tilknytning til normal saksgang.

For retten er det viktig at innkallingen når fram til de involverte partene og at retten får rede på at partene har mulighet til å møte. I forskriften er det lagt til grunn at partene skal gjøres "kjent med" rettsmekling. Jordskifteretten kan da selv velge om innkalling sendes rekommandert eller i vanlig brev, eller om partene innkalles muntlig (i saksforberedende rettsmøte, på telefon m.v.). Departementet antar at beslutning om rettsmekling som regel vil bli tatt i forbindelse med, eller i etterkant av et saksforberedende møte.

§ 3

Det kan føre til habilitetsproblemer for jordskiftedommeren dersom han først er meklingsmann og deretter opptrer som dommer i jordskiftesaken. Det er klart å foretrekke at retten velger å bruke en annen til meklingen, fortrinnsvis en jordskiftedommer fra samme kontor, evt. en overingeniør (jordskifte kandidat) eller en ingeniør. Dette vil være mulig innenfor de formuleringene som er gitt i første ledd. Forslaget i annet ledd bygger på ny tvistelov der det er lagt til grunn at mekleren skal kunne la seg bistå av en medhjelper.

§ 6

Rettsforlik skal inngås i rettsmøte som ledes av jordskiftedommer. Om rettsmeklingen gjennomføres av andre enn jordskiftedommer eller overingeniør med løyve, må jordskifterett settes på et senere tidspunkt for eventuell inngåelse av rettsforlik. Et alternativ til rettsforlik er at rettsmekleren i en jordskiftesak utarbeider forslag til rettsfastsettende vedtak med grunnlag i meklingen (jf. andre ledd), eller at partene inngår en avtale i meklingsmøtet som bevitnes av rettsmekleren.

Etter jordskifteloven er rettsfastsettende vedtak et alternativ til rettsforlik. Annet ledd er innarbeidet etter innspill fra nedre Telemark jordskifterett for at også rettsfastsettende vedtak kan knyttes til rettsmekling. Utarbeidelse av forslag til rettsfastsettende vedtak kan være aktuelt hvor forutsetningene for inngåelse av rettsforlik ikke er tilstede, for eksempel dersom fullmektiger møter uten forliksfullmakt. Vedtaket må følge bestemmelsene i jskl § 17a, fjerde og femte ledd, og det må bl.a. sendes til partene slik at de får anledning til å uttale seg. Etter at de har gitt uttalelse avsluttes saken i rettsmøte hvor jordskiftedommeren fører vedtaket inn i rettsboka. Departementet gjør oppmerksom på at et slikt rettsfastsettende vedtak ikke er en avgjørelse som gir grunnlag for tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdsloven § 4-1. Skal avgjørelsen gis slik tvangskraft, må det inngås rettsforlik etter forskriftens første ledd.

Dersom partene er enige om det kan det tenkes forlik som for eksempel går ut på at jordskifteretten ikke skal gjennomføre etterfølgende merking måling eller kartfesting av grensene. Departementet legger til grunn at det må være opp til partene selv om de

ønsker at rettsforliket også skal omfatte slik merking, oppmåling og kartfesting av grensene. Dette er innarbeidet i forskriften.

Utgangspunktet for forlik inngått i rettsmekling med hjemmel i forskrift etter tvistemålslovens regler er at forliket er unntatt fra offentlighet med mindre partene ikke har avtalt noe annet. I saker vedrørende fast eiendom etter jordskifteloven vil det være uheldig om forliket er unntatt offentlighet bl.a. fordi det offentlige har behov for et korrekt og oppdatert eiendomsregister, og fordi private tredjepersoner vil ha behov for å kjenne til for eksempel grenseforlik.

Ved sak etter jskl §§ 88 og 88a foretar jordskifteretten oppmåling og kartfesting av grenser. I utkastet til forskrift la departementet til grunn at det ble forskriftsfestet en plikt for jordskifteretten til å sørge for rapportering til matrikkelen om dette. De nye bestemmelsene om matrikkelen er foreløpig ikke satt i kraft. I forskriften er derfor plikten til å sørge for rapportering endret slik at rapportering skal skje til ansvarlig kartmyndighet. I praksis innebærer dette at rapporteringen skjer i samsvar med de rutiner som er etablert i andre saker.

§ 7

I forskrift etter tvistemålsloven er det fastsatt at dersom saken ikke avsluttes under rettsmeklingen, kan den dommer som har vært mekler i saken bare delta i den videre behandlingen av saken dersom dommeren finner det ubetenkelig og partene ikke ønsker at det skal skje et skifte av dommer. I jordskiftesaker vil det regelmessig være aktuelt at saken avsluttes med et forlik, men at domstolen i ettertid foretar merking, oppmåling og kartfesting av grensene. Ordlyden i første ledd er endret slik at bestemmelsen ikke er til hinder for at samme mekler opptrer i en slik forbindelse etter at saken er forlikt.

§ 8

Departementet antar at gevinsten med rettsmekling trolig regelmessig vil være større dersom meklingen skjer ved hjelp av dommer eller tjenestemann tilknyttet jordskifteretten enn om mekler søkes annet steds. Bestemmelsen om godtgjøring bør således fungere som en unntaksbestemmelse som også partene etter § 3 har betydelig innvirkningsmulighet på.

§ 9

I forskrift etter tvistemålsloven er det fastsatt at "hver av partene dekker halvparten". I høringsforslaget er dette endret til "partene dekker hver sin like del". Årsaken til dette var at det i saker for jordskifterettene ofte er flere enn to parter. Flere høringsinstanser har kommentert reglene om saksomkostninger. Kommentarene gjelder bl.a. hovedregelen om fordeling av omkostningene og hva som kan regnes som omkostninger i denne sammenhengen. Det er også uttalt at det ikke bør bli slik at prisen på omkostninger blir ulik avhengig av hvem som opptrer som megler.

Kommentarene gjelder videre spørsmålet om jordskifterettens arbeid med merking og oppmåling er en tvungen del av "pakka" også når det gjennomføres rettsmekling.

Bestemmelsen om at partene dekker hver sin like del av utgiftene gjelder de særlige utgifter som knytter seg til rettsmeklingen. Kostnadene som følger av bestemmelsen er dermed etter departementets vurdering rimelig klart avgrenset. For eksempel er saksgebyret etter jordskifteloven § 74 ikke en del av disse kostnadene. Det samme gjelder kostnadene som knyttes til oppmåling, merking og kartfesting. Departementet antar imidlertid at det er praktisk at spørsmålet om fordeling av alle kostnader knyttet til saken, herunder kostnader etter jordskifteloven § 74 og kostnader til oppmåling mv., tas opp som en del av forliksforhandlingene. Det vises til at dette er et spørsmål hvor partene har fri rådighet, og at spørsmålet om fordeling av kostnader dermed kan gjøres til en del av forliket.

§ 9 tredje ledd må etter departementets vurdering tolkes slik at dersom det ikke oppnås forlik som følge av rettsmeklingen, eller forliket bare gjelder en del av en grense, fastsettes omkostningene knyttet til meklingen sammen med de øvrige omkostningene – og da etter jordskiftelovens regler.

§ 10

Det går fram av forskriften at Landbruks- og matdepartementet kan pålegge jordskifterettene å rapportere om saker som følger av forskriften, og at departementet fastsetter hvordan rapporteringen skal skje. En viktig side ved rapporteringen er knyttet til domstolenes ressursbruk. Tilrettelegging for rapportering og innhenting av rapporter bør derfor legges til Domstolsadministrasjonen som igjen gir departementet informasjon om utviklingen.

Departementet legger til grunn at slik rapportering blir ferdigstilt i god tid før prøveperioden utløper.

Med hilsen

Inger Grette
avdelingsdirektør

Ingrid Aasen
seniorrådgiver

VEDLEGG

Forskrift om forsøksordning med rettsmekling for jordskifterettene.

(Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet 22. januar 2007 med hjemmel i lov 21. desember 1979 nr. 77 om jordskifte o.a. (jordskifteloven) § 89b, jf. kongelig resolusjon 10. mai 2006 punkt 5)

§ 1. Virkeområde

Forsøksordningen om rettsmekling i medhold av jordskifteloven (jskl.) § 89 b omfatter alle jordskifteretter.

Forsøksordningen omfatter saker etter jskl. §§ 88 og 88 a) krevd etter 1. april 2007. Er partene enige om det, kan rettsmekling etter disse bestemmelser også gjennomføres for slike saker som er innkommet til jordskifteretten før dette tidspunktet.

§ 2. Beslutning om rettsmekling

Så snart alle parter er gjort kjent med kravet og ellers snarest, skal den jordskiftedommer som forbereder saken, vurdere om det skal foretas rettsmekling. Før rettsmekling besluttes, skal partene gis adgang til å uttale seg. Når jordskiftedommeren finner det hensiktsmessig, kan det likevel innkalles til rettsmekling uten at partene har uttalt seg om spørsmålet.

Ved avgjørelsen av om det skal foretas rettsmekling i saken, skal det bl.a. legges vekt på om partene samtykker i rettsmekling, hvilken utsikt det er for at rettsmeklingen kan føre til forlik, i hvilken utstrekning rettsmeklingen kan føre til en forenkling av saken selv om den ikke fører til forlik og om styrkeforholdet mellom partene eller kostnadene gjør rettsmekling betenkelig.

Jordskifterettens beslutning om rettsmekling kan ikke påkjæres.

§ 3. Rettsmekler

Rettsmeklingen skal foretas av forberedende jordskiftedommer, en av de øvrige dommerne ved jordskifteretten eller av en annen person med innsikt i rettsmekling og/eller de punkter saken reiser. Bare unntaksvis bør det oppnevnes en rettsmekler som ikke partene godtar. Rettens beslutninger etter denne bestemmelse kan ikke påkjæres.

Med partenes samtykke kan det oppnevnes medhjelper til rettsmekleren. Medhjelper skal ha innsikt i rettsmekling og/eller de punkter saken reiser.

Jordskifterettens leder kan utarbeide lister over personer utenfor jordskifteretten som kan være aktuelle rettsmeklere.

§ 4. Gjennomføring av rettsmekling

Rettsmeklingen foregår utenfor rettsmøter. Rettsmekleren/medhjelper bestemmer selv fremgangsmåten for rettsmeklingen, f.eks. om det skal holdes meklingsmøter med partene hver for seg eller samlet.

Rettsmekleren fører en protokoll for meklingsmøtene som skal angi navn på jordskifterett, tiden og stedet for meklingsmøtet, sakens nummer, meklers/medhjelpers, partenes og prosessfullmektigenes navn, om partene møter personlig og eventuelt hvem som møter for dem. Dersom det er avhørt vitner eller sakkyndige, skal også dette nedtegnes. Protokollen skal kort opplyse om utfallet av meklingen. Protokollen oppbevares i sakens dokumenter.

Rettsmekleren bestemmer om og i tilfelle i hvilket omfang bevisførsel skal skje under rettsmeklingen. Bevisførsel finner ikke sted uten samtykke av partene og den som i tilfelle må fremlegge bevis eller gi forklaring.

Rettsmekleren, partene og prosessfullmektigene har taushetsplikt tilsvarende tvistemålsloven § 284.

§ 5. Rettsmeklerens oppgaver

Rettsmekler skal gjennom meklingen forsøke å forlike partene. Rettsmekleren kan komme med forslag til løsning av hele eller deler av saken. Rettsmekleren skal underrette jordskifteretten om utfallet av meklingen.

§ 6. Forlik

Hvis partene kommer til enighet, kan forliket inngås som rettsforlik. Det må settes rettsmøte ledet av en jordskiftedommer til inngåelse av rettsforlik.

Hvis partene kommer til enighet, kan forliket inngås som rettsfastsettende vedtak. Jordskifteretten sørger for videre behandling av rettsfastsettende vedtak i tråd med bestemmelsene i jskl § 17a, fjerde og femte ledd. Er partene enige om det, kan det også i forliket fastsettes at jordskifteretten ikke skal merke, måle opp eller kartfeste grenser som er fastsatt i forliket.

Forlik inngått i rettsmekling er offentlige. Jordskifteretten skal sørge for rapportering til ansvarlig kartmyndighet vedrørende grenser m.v.

§ 7. Behandling dersom enighet ikke oppnås

Dersom saken det ikke oppnås forlik under rettsmeklingen, kan den jordskiftedommer som har vært mekler, bare delta i den videre behandling av saken dersom jordskiftedommeren finner det ubetenkelig og partene ikke ønsker at det skal skje et skifte av jordskiftedommer.

§ 8. Godtgjørelse til rettsmekler, sakkyndige, vitner mv

En rettsmekler eller medhjelper som ikke er dommer eller tjenestemann ved jordskifteretten, skal ha en godtgjørelse som fastsettes av jordskifteretten. Med mindre jordskifteretten, rettsmekleren og partene er blitt enige om annen godtgjørelse, fastsettes godtgjørelsen etter satsene for fri sakførsel, jf forskrift 3. desember 1997 nr 1441 om salær fra det offentlige til advokater m.v.

Godtgjørelsen til eventuelle sakkyndige fastsettes etter satsene for fri sakførsel, jf forskrift 3. desember 1997 nr 1441 om salær fra det offentlige til advokater m.v., og for vitner m.v. etter lov 21. juli 1916 nr. 2 om vitnegodtgjørelse.

§ 9. Forskudd på og fordeling av utgifter ved rettsmekling

Partene dekker hver sin like del av eventuelle utgifter til rettsmeklingen. Hvis partene kommer til enighet under rettsmeklingen, kan en annen fordeling avtales. Partene kan avtale at retten skal fastsette utgiftsfordelingen ut fra utfallet av meklingen. En slik fastsettelse kan ikke påkjæres.

Hvis partene kommer til enighet, bærer hver av partene sine egne saksomkostninger dersom annet ikke er avtalt. Partene kan avtale at retten fastsetter fordelingen, jf tvistemålsloven § 175 fjerde ledd.

Dersom det ikke oppnås forlik under rettsmeklingen, fastsettes saksomkostningene knyttet til rettsmeklingen sammen med sakens samlede kostnader, og fordeles etter reglene i jordskifteloven kapittel 8.

Når rettsmekling er besluttet, skal den som har krevd saken eventuelt innbetale et forskudd for utgifter til rettsmekling. Betales ikke forskuddet innen en frist som retten har satt, skal kravet avvises, jf tvistemålsloven § 170.

§ 10. Rapportering

Landbruks- og matdepartementet fastsetter hvordan jordskifterettene, skal rapportere.

§ 11. Ikrafttredelse m.m.

Forskriften trer i kraft 1. april 2007 med virketid fram til 31. mars 2012.